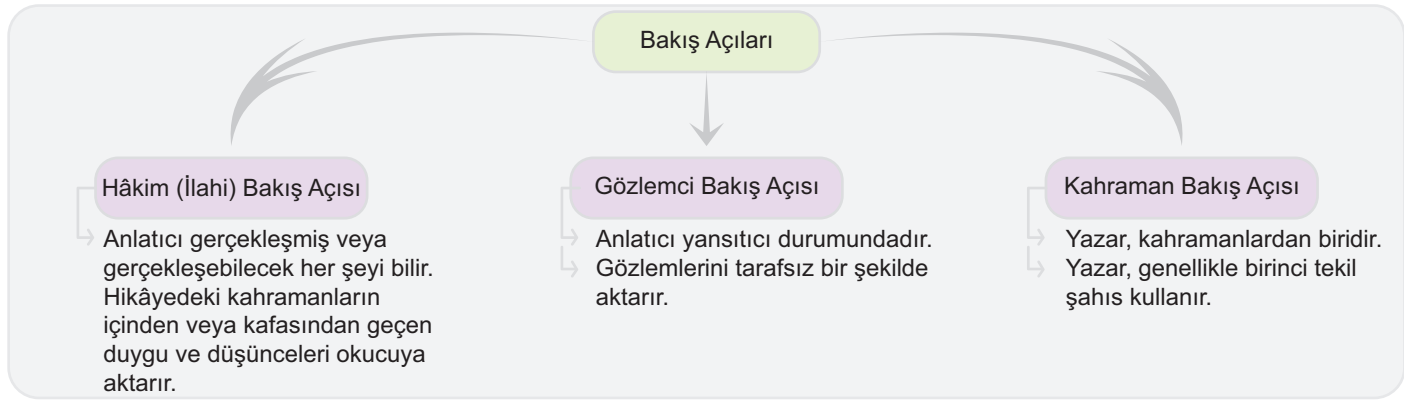




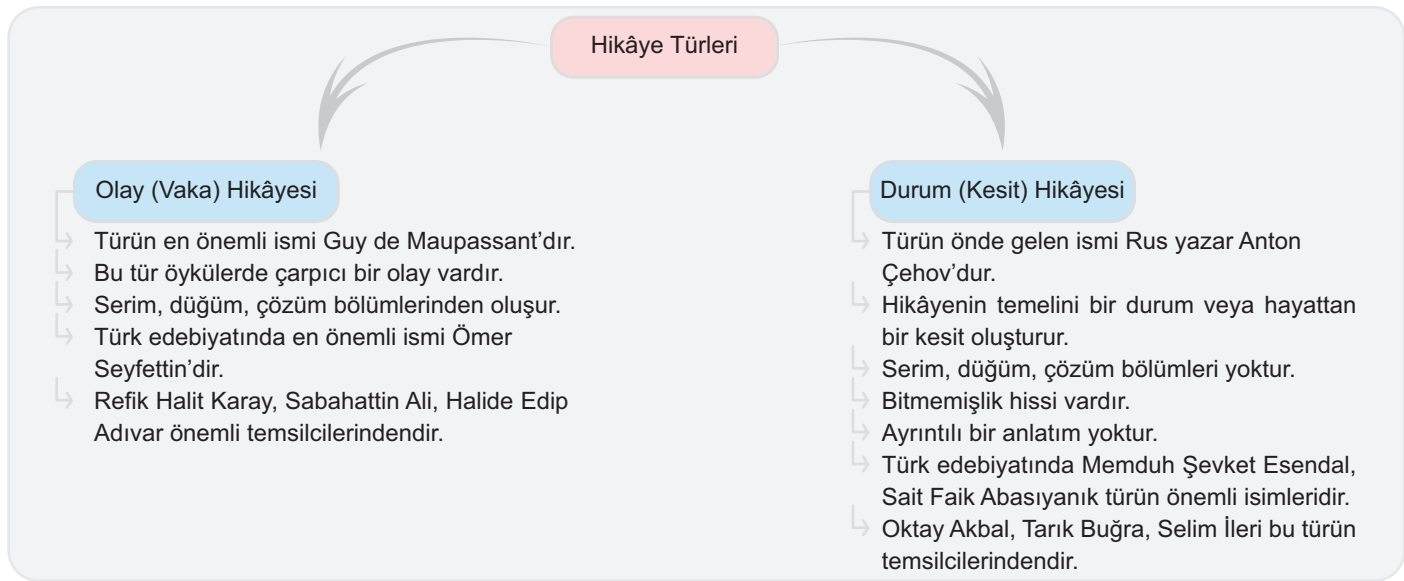
ANLAM ARAYIŞI ÖZET

Üniteyi Özetleyelim - Hikâye

- Gerçek ya da gerçeğe yakın bir olayı aktaran, düzyazı şeklinde oluşturulan kısa yazı türüdür.
- Hikâyenin yapı unsurlarını **zaman, mekân, kişi, olay** oluşturur.
- Hikâye planı; serim, düğüm, çözüm bölümlerinden oluşur.
- Anlatıcı, hikâyede olayları aktaran kişidir. Yazar, bu görevi kendi üstleneceği gibi kahramanlar aracılığıyla da yapabilir.
- Hikâyede anlatıcı ve bakış açısı üç başlık altında değerlendirilir:



- Hikâye türleri, **olay ve durum hikâyesi** olmak üzere iki başlıkta incelenir:



- Hikâye türünde konu, tema, çatışma gibi kavramlar bulunmaktadır.
- **Konu, hikâyede ele alınan düşünce, durum veya problemdir.**
- **Tema, hikâyede ana duygu veya kavramdır.** Tema, konuya göre daha geniş bir kavramı ifade eder. "Sevgi" bir temayken "aile sevgisi, vatan sevgisi" konudur.
- **Çatışma**, hikâyelerde **farklı düşünce veya özelliklerden dolayı yaşanan uyumsuzluk** durumlarıdır. İyi ile kötü gibi.
- Dünya edebiyatında hikâyenin kimlik kazanmasını sağlayan sanatçı Boccacio'dur.
- Türk edebiyatında **Ahmet Mithat Efendi ilk hikâye yazarıdır.**

Üniteyi Özetleyelim / Anlatım Biçimleri ve Düşünceyi Geliştirme Yolları

- Başlıca anlatım biçimleri (türleri) şunlardır: öyküleyici anlatım, betimleyici anlatım, açıklayıcı anlatım, tartışmacı anlatım.

Öyküleyici Anlatım	Betimleyici Anlatım	Açıklayıcı Anlatım	Tartışmacı Anlatım
<ul style="list-style-type: none"> • Olay akışı vardır. • Olaylar belli bir zamana ve sıraya göre aktarılır. • Daha çok sanatsal metinlerde kullanılır. • Devinim (hareketlilik) esastır. • Amaç, okuyucuyu olayın içinde yaşatmaktır. 	<ul style="list-style-type: none"> • Varlıkların nitelikleri ve izlenimler aktarılır. • Önemli olan görselliştir. • Yazar, gördüklerini okuyucunun gözünde canlanacak biçimde aktarır. • Roman, hikâye gibi sanatsal metinlerde kullanılır. 	<ul style="list-style-type: none"> • Düşünce yazılarında kullanılır. • Bilgi vermek esastır. • Anlatıma kişisel duygu ve düşünceler katılmaz. • Genellikle öğretici metinlerde kullanılır. 	<ul style="list-style-type: none"> • Düşünce yazılarında kullanılır. • Yazar, okuyucunun herhangi bir konudaki görüşlerini değiştirmek ister. • Öznel bakış açısıyla oluşturulur. • İçten bir anlatımı vardır.

- Tanımlama, karşılaştırma, benzetme, örnekleme, tanık gösterme, sayısal verilerden yararlanma en sık başvurulan düşünceyi geliştirme yollarındandır.
- Tanımlama, bir kavramın, nesnenin ne olduğunun açıklandığı cümlelerdir.
- Karşılaştırma, iki veya daha fazla kavram, nesne ve durumun kıyaslanmasıdır.
- Benzetme, aralarında türlü yönlerden ilgi bulunan kavramlardan güçsüz olanın nitelikçe üstün olana benzetilmesidir.
- Örnekleme, ele alınan konunun daha iyi anlaşılabilmesi için somutlanmasıdır.
- Tanık gösterme; alanında uzman, yetkin bir kişinin sözüne yer verme, eserinden alıntılama yapmaktır.
- Sayısal verilerden yararlanma, konuyla ilgili istatistiksel bilgi ve verilere yer vermektir.

Üniteyi Özetleyelim / Anı Türü

- Kişilerin başından geçen olayları belli bir zaman geçtikten sonra yazıya aktarmalarıyla oluşan bir edebî metin türüdür.
- Anı türünde öyküleyici, betimleyici anlatım biçimlerinden yararlanır.
- Birinci kişili anlatımla oluşturulur.
- Kişisel gözlem ve deneyimler aktarılır.
- Öğretici nitelik taşıyan yazı örneklerindedir.
- Önemli kişilerin anıları, tarihe kaynaklık eder.
- İçten bir anlatımla oluşturulur.
- Olayın üzerinden belli bir zaman geçtikten sonra olay yazıya aktarılır.
- Dünya edebiyatında Ksenephan'ın *Anabasis* adlı eseri, ilk anı örneklerindedir.
- Türk edebiyatında Babürşah'ın *Babürname* adlı eseri, ilk anı örneklerindedir.



Yazılı Sınav - 1

1, 2, 3 ve 4. soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

Gelinlik Kız

Çocukken gidilen evler iki türlüydü: Annemin seçtiği dostluklar ve gitmek zorunda kaldığı yerler. Annemin gönlünce kurduğu dostlukları severdim ben. Çoğu dünyadan elini, eteğini çekmiş kimselerdi. Öyle yerlere gideceğimizde annemin ince kıvrımlarla biçimlenmiş dudakları sevinçle çözülüyor; ruj, dudaklarda hafifçe gezinip kıza dönüştürüyor kırmızısını. Kapıdan kedi adımlarıyla çıkıyoruz. Annem, dikkatle sokak kapısını kilitlemiyor. Sonra sokak yazsa daha bir iç açıcı serinlikte, sonbaharı yaşıyorsak iyicene iliklerimizi ısıtan ılık güneşlerle dolardı.

Yollarda dönüp dönüp, gerime bakıyorum. Şifa'nın denize çıkan burnunda sakızağaçları vardı. Artık deniz banyolarından vazgeçilmiş günlerde, gençler onların altlarına otururlardı. Yoğurtçu tarafından sandallar çıkıyor; Kurbağalıdere'nin ağzına gelince ya Kalamış kıyılarına uzanırlar ya da Şifa'dan Moda'ya kadar gezinirlerdi. Öğlen güneşinin omuzlara eğilişi, okşayışı.

Annemin yeniden genç kız gibi yollardan geçtiği sıralarda, yağmurlardan bile gönenirdim. Bu yağmurlar ergenlik yıllarımın ve şimdinin yağmurlarına yabancıdır. Rüzgâr üşütmezdi; soğuk rüzgârlar yağmurluğumun yakasını, eteklerini açıp uçurtmazdı. Yağmurda yürüyüşlerimiz annemle. Tramvayların, otobüslerin, vapurların, ender bindiğimiz otomobillerin pencerelerine iri damlalar vururdu. Damlanın bütünleşerek cama çarpışı; dağılarak kendince su yolları açıyor. Binlerce resim çizirdim kafamda. Annemi görürdüm, kuşlar uyduruyorum, ay yıldızlı Türk bayrakları... Yağmurun çiçek dübününden binlerce şekil geçirdi arka arkaya. Bulutlarla da hep bu oyunu oynardık. İncilâ ablayla. İncilâ abla, annemin isteyerek, özleyerek gittiği evin kızıydı. (...)

Selim İleri

1. Hikâyedeki anlatıcının çocukluğuna dair hatırladığı en önemli olaylar nedir? Kısaca yazınız.

2. Yazar geçmişi aktarırken özellikle hangi anlatım biçiminden yararlanmıştı? Bir iki cümleyle bu anlatım biçimini örneklendiriniz.

3. Hikâyeden o dönemin sosyal yapısına dair çıkarımlarınızı kısaca belirtiniz.

4. Bu metnin örneklendirildiği türe ait beş özellik yazınız.

5. Durum hikâyesi nedir? Türk edebiyatındaki temsilcilerine iki örnek veriniz.

6. Aşağıdaki yargıları inceleyerek doğru olanları D yanlış olanları Y harfiyle kodlayınız.

	D	Y
a. Çatışma, insanın insanla olan mücadelesini ele alır.		
b. Her hikâyede bir tema vardır.		
c. Hikâye kurmaca metin örneklerindedir.		
d. Olay hikâyeleri; serim, düğüm, çözüm bölümlerinden oluşur.		
e. Durum hikâyelerinde merak ögesi ön plandadır.		

7. Tür: Olay Hikâyesi

Anlatıcı: Birinci kişili anlatım

Yukarıda verilen yönergelere uygun bir hikâyeye ait serim bölümü oluşturunuz.

8. Aşağıda verilen noktalama işaretlerinin işlevlerine uygun birer örnek cümle oluşturunuz.

Virgül:

Noktalı Virgül:

Kısa Çizgi:

Üç Nokta:

9. a. Olay Hikâyesi
b. Durum Hikâyesi

Ömer Seyfettin ()

Sait Faik Abasıyanık ()

Tarık Buğra ()

Reşat Nuri Güntekin ()

Halide Edip Adıvar ()

Memduh Şevket Esendal ()

Yukarıda verilen sanatçıların hangi türün temsilcisi olduğunu ayraç içinde verilen boşluğa kodlayınız.

10. Olay ve durum hikâyesini karşılaştırarak farklı olan üç özelliği yazınız.

•

•

•

11. Siz daha çok hangi hikâye türünü beğeniyorsunuz? Gerekçesiyle kısaca yazınız.

12. Verilen metnin birinci paragrafında örneklendirilen ses olaylarını bularak yazınız.

13. Aşağıdaki parçaları inceleyerek hangi bakış açısıyla oluşturulduğunu verilen boşluğa yazınız.

Kağan fabrikanın girişindeki güvenliğe selam vermeden içeri girdi. Güvenlik görevlisi gelen adamı biraz süzdü ve yeni çalışanlardan biri diye düşündü. Kağan tahmin ettiğinden daha büyük bir fabrika olduğunu görünce biraz şaşırıldı ama etrafındaki insanlara belli etmedi. Fabrikadaki insanların dur durak demeden arı gibi çalışmasını izlerken aklına arılarla ilgili izlediği belgesel geldi.

Sokaktaki gürültü bizi iyice rahatsız etmişti. Dışarıdakileri uyarma ihtiyacı duydum. Oturduğum koltuğun arkasındaki tülü kaldırıp camı araladım. Yeter ama ya! desem de kimsenin dikkatini cezbetmedi. Bir daha seslenecek oldum ki ev sahibi beni uyardı:

– Bey'im, idare edelim. Bizde düğünler böyle olur.

Yel değirmeninin yanında atlarını bağladılar. Heybelerden çıkan iki somon ekmek, bir testi su yere usulca koyuldu. En yaşlı olan da yere çömelince ekmekler bölündü, testideki su kafalara dikildi.



Yazılı Sınav - 2

1, 2, 3. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

Gençlik

Sıcak yaz günü, evde kim varsa, küçük büyük, çoluk çocuk, toplandılar, öğle yemeğini yediler, sonra da her biri bir yana çekildiler. Şehre inecekler, giyindiler gittiler. İrfan Bey'le Mükerrrem futbol maçına gideceklermiş, savuştular. Büyük hanımın, sözüne bakılırsa, bu son günlerde öğle yemeklerini yedikten sonra, büyük efendi, Kerim beylere kaçıyor, orada kanepenin üstünde uyuklayıp uykusunu alıyor, gece erken yatıp uyuyanlara da kızıyor, söyleniyormuş. Büyük hanım, olduğu bir günden, öğle uykusunu sevmemiş, ama, gece erken yatıp kocasının çenesini açtırmamak için şimdi öğle yemeklerinden sonra biraz kestiriyormuş!

– Gel Kevser, şu koltuğu gölgeye çek! Nerede yastıklarım, getir!

Büyük hanım da uyuklamak için yerini, sonra da kendisini hazırladı.

İstanbul'un, Erenköy'le Göztepe arasında, bir kaç yıldır bakımsız kalmış, yollarını ot basmış, çamrları yükselip saçaklarına el atmış olan bu büyük köşkünün, derin bir sessizlik kapladı.

Hayriye Hanım, bu evin ortanca kızı, daha kız sanılacak kadar taze görünen güzel bir kadın, bir buçuk yıldır evli ise de kocası ilkin fakülteyi, sonra da askerliğini bitirip eve yeni geldiğinden ancak bir buçuk aylık evli bir hanım, yemek odasının yanındaki ufak odada kocası ile kendisinin gömleklerini ütülüyordu.

İpek gömleğin kolunu çekip açıyor, düzeltiyor, masanın üstüne seriyor, ütüyü deniyor sonra sürüyor. Yakasını yahut göğsünü açıp ütülüyor, devşiriyor; o bitince, bir başkasını alıyor, bu arada “perdelerin tüllerini de çıkarıp yıkatmalı” diye düşünüyor, sonra bu takım düşünceler arasında dün sütçüye verilen paranın üstü eksik geldiğini de hatırlıyor, daha sonra İstanbul'a inip hem kendine hem de hizmetçisine ayakkabı almayı aklından geçiriyor, bir gömleği bitirip yenisine geçerken sol kaşının ucunu yavaşça kaşıyor, sanki bu güzel kaşı okşuyordu.

Bu ütü işi belki bir saat sürdü. Hepsini bitince ütilediklerini sıralamaya başladı. Kocasının gömleklerini üstüste korkunç kendi iç yeleği eline geçti. Bu yeleği erkek gömlekleri arasına koymak istemiyormuş gibi durdu. Sonra yüzünde ince bir pembelik, dudaklarında bir gülümseme ile bu yeleği kocasının iki gömleğinin arasına soktu, sonra da kocasını hatırlayıp: “O nerede?” diye düşündü. “Nasıl oldu da nereye savuştuğunu göremedim?” diye kendine şaşıtı. “Adamın dalgın bulunup kocasını da unuttuğu oluyormuş!”

Evdekileri birer birer göz önünden geçirdi. Kimler köşkte, kimler çıktılar, biliyordu. Kocasını dışarı çıkacak değildi: “Sakın Beybaba ile gitmiş olmasın?..” çamaşırları odasına bırakıp kocasını aramak istedi. Ütilediklerini iki kolunun üstüne alıp odasına çıktı. Kapıdan girdi, dolaba doğru gidecekti, orada, kanepenin üstüne yatmış uyuya kalmış olan kocasını gördü. Beklemediği için irkildi, sanki odada bir yabancı erkek görmüş gibi durdu. Sonra yaklaşıp kocasının uyuyuşuna baktı. Gülümsedi.

“Dolaba açsam, belki uyanır” diye düşünerek gömlekleri piyanonun üstüne bıraktı. Ayaklarının ucuna basarak kocasına doğru gitti.

(...)

1. Hikâyenin yapı unsurlarını inceleyerek aşağıda verilen yerlere çıkarımlarınızı kısaca yazınız.

2. Metinde kullanılan bakış açılarına metinden örnekler veriniz.

3. Metinden beş tane mecaz ve gerçek anlamı sözcük bularak tabloda verilen yerlere yazınız.

	Gerçek Anlam	Mecaz Anlam
1.		
2.		
3.		
4.		

4. Tabloda verilen ses olaylarına üçer örnek veriniz.

	1.	2.	3.
Ünsüz			
Yumuşaması			
Ünsüz			
Benzeşmesi			
Ünlü			
Daralması			
Ünlü			
Düşmesi			
Kaynaştırma			

5. Aşağıda verilen yönergelere uygun örnek cümleler oluşturunuz.

- Kurum ve kuruluş adlarına gelen ekler kesme işaretiyle ayrılmaz.
- Özel adlardan sonra gelen, yer-yön bildiren sözcükler küçük harfle başlar.
- Dünya, güneş, ay sözcükleri terim anlamında kullanıldığında büyük harfle başlar.
- Belirli bir tarih bildiren gün ve ay adları büyük harfle başlar.

6. Kahraman bakış açısıyla oluşturulmuş kısa bir paragraf oluşturunuz.

7. Hikâye ve anı türünün özelliklerini göz önünde bulundurarak aşağıda verilen hangi sınıflamada yer aldığını yazarak bu iki türün farklı yönlerini kısaca belirleyiniz.

Edebî Metinler	Öğretici Metinler
•	•
•	•

8. Betimleyici anlatımla oluşturulan kısa bir paragraf yazınız.

9. Öyküleyici ve betimleyici anlatım biçimlerinin farklarını kısaca yazınız.

10. Tartışmacı anlatımda oluşturulmuş kısa bir paragraf yazınız.



Yazılı Sınav - 3

Aşağıdaki soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

Ölüm Allah'ın Emri Ayrılık Olmasaydı

Bazı gamlı akşamlarında, sofranın başında, çeneni avucuna dayayarak, bakışları mahmurlaşmış gözlerini yumarak sade bir halk türküsünün "Ölüm Allah'ın emri/Ayrılık olmasaydı" mısralarını, hâlâ yankısı kulağımdan gitmeyen dokunaklı sesle okurdun. Sonra, sırlı bir murakebeye varmış gibi bir an susardın. Seninle birlikte herkes de susardı. O zaman, sessizlik içinde daldığın karanlıktan, boşluktan, yalnızlıktan hoşlanmamışsın, o bir tek an içinde her şeyin sonunu görmüş ve anlamışsın gibi, o murakebeden silkinir, o âlemden ayrıldın...

Ebediyetten fanilerin dünyasına tekrar dönmüşsün ve etrafındaki sessizliğin manasını arıyorsun gibilerde herkesi ve her şeyi derin bir göz yoklamasıyla süzer; uzak bir kükreyişi andıran bir ses duyururdun! O zaman sen, yaralanmış bir arslana ne kadar benzerdin!.. Bunu teşbih olsun diye söylemiyorum. Gerçekten, madde olarak yüzün arslana benzerdi. Fatih nasıl kartal burunlu ve Yavuz nasıl koç bıyıklı idiyse sen de arslan yüzlü idin. Çöllerin yalnızlığında tek başına kalmış, erkek duruşlu, uçsuz bucaksız ufuklara sitemkâr bakışlı bir gücenik arslan!... Ruhunun olnaca asaleti, o haşmetli duruşta bir güneşin altında gibi belirir, ruhlarımızı kamaştırırdı.

Sen ve söylediğin o türkü o kadar ayrı iki şeydiniz ki! Asırları bir sıçrayışta atlayıp geçerek bütün dünya ile pençeleşip üstün gelmiş sen... her faniye, heyhat ki, mukadder emre boyun eğeceği gün de olur düşüncesi, içlerimize yaman kaygusunu akıbet deminden önce düşürse bile böyle bir günü hiçbirimizin görmemeğimizi yüreğimizden dileyerek acı encam hayalini tasavvurumuzun ufkundan bütün takatimizle geri itip uzaklaştırmaya çalışırdık...

Sen bu türküyü söylerken, o kadar o kadar hayatla dolu idin ki, başına gelmeyecek, gelemez, sana kıyamaz bir şeyin şakasını ediyorsun sanıyorduk. Sen o zaman kendin ne duyardın bilmem; fakat biz sende, -yaşamın ta kendisi olan- dinmez kaynarlık görürdük.

Bununla beraber, bir gün Çankaya'da:

— "Dün gece uyku kaçmıştı; düşündüm... Birader tabiat önünde insan bir hiç, amma hiç!" demiştin...

(...)

Bununla beraber, cevherinde, yaratılıştan olan o hâl ne idi, anlatamam; karşısındakilere -yerli, yabancı, komutan, elçi, kim olursa olsun- bir görüşte sezdirirdi...

Ruşen Eşref Ünaydın, *Atatürk'ü Özleyiş*

Kelime Dağarcığı:

akıbet: _____

dem: _____

ebediyet: _____

encam: _____

mukadder: _____

murakebe: _____

takat: _____

tasavvur: _____

teşbih: _____

1. Bu parçadan yola çıkarak dönemin edebî, sosyal yaşantısına dair çıkarımlarda bulununuz.

2. Metindeki ana düşüncüyü yazınız.

3. Metne ait olumlu ve olumsuz eleştirilerinizi kısaca belirtiniz.

4. Yazarın üslup özelliklerini kısaca değerlendirerek yorumlarınızı yazınız.

5. Metindeki düşüncüyü geliştirme yollarına örnekler veriniz.

6. Metnin birinci paragrafındaki sözcüklerde gerçekleşen ses olaylarını bulunuz.

7. Metinde kullanılan anlatım biçimlerini yazınız.

8. "Sen ve söylediğin türkü o kadar ayrı iki şeydiniz ki! Asırları bir sıçrayışta atlayıp geçerek bütün dünya ile pençeleşip üstün gelmişsin sen." yargısıyla anlatılmak isteneni kısaca yorumlayınız.

9. Parçadaki benzetmelere örnek veriniz.

10. Parçanın sizde uyandırdığı duyguyu kısaca yazınız.

11. Parçanın sonunda verilen sözcükleri birer cümlede kullanınız.

akıbet:

dem:

ebediyet:

encam:

mukadderat:

murakebe:

takat:

tasavvur:

teşbih: